

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

בפני כב' השופט ג'ורג' קרא, סגן הנשיאה

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

ע"י ב"כ עו"ד איתי נעמן ועו"ד זודז'יסקיה

נגד

דימיטרי מלכיאל (עציר)

הנאשם

ע"י ב"כ עו"ד בקסנסקי

גזר - דין

העבירות בהן הורשע הנאשם

1. ביום 3.9.13 הורשע הנאשם לאחר שמיעת ראיות בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום, והן כדלהלן:
 - א. קשירת קשר לביצוע פשע – (ריבוי עבירות), לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "החוק").
 - ב. קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, (ריבוי עבירות) לפי סעיף 415 סיפא לחוק.
 - ג. ניסיון לקבל דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיף 415 סיפא לחוק ביחד עם סעיף 25 לחוק הנ"ל.
 - ד. זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר (ריבוי עבירות), לפי סעיף 418 סיפא לחוק.
 - ה. שימוש במסמך מזויף בכוונה לקבל באמצעותו דבר ובנסיבות מחמירות, (ריבוי עבירות) לפי סעיף 420 לחוק ביחד עם סעיף 418 לחוק.
 - ו. סחיטה באיומים (ריבוי עבירות), לפי סעיף 428 רישא לחוק.
 - ז. הדחה בחקירה (ריבוי עבירות), לפי סעיף 245(ב) לחוק.
 - ח. החדרת נגיף מחשב (ריבוי עבירות), לפי סעיף 6(ב) לחוק המחשבים, התשנ"ה-1995.
 - ט. חדירה לחומר מחשב שלא כדין במטרה לבצע עבירה (ריבוי עבירות), לפי סעיף 5 לחוק המחשבים, התשנ"ה-1995.
 - י. הלבנת הון (ריבוי עבירות) לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000.

הפירוט העובדתי שבכתב האישום

2. הפירוט העובדתי שעמד בבסיס כתב האישום ואשר נפרס בהרחבה בהכרעת הדין, מלמד על מסכת מרמה מפורטת, שהגה הנאשם והוציא אותה לפועל במשך שנים, ואשר תכליתה היתה קבלת כספים במרמה בהיקף גדול ממאות אזרחים וגופים ישראליים. הנאשם ביצע את העבירות בהן הורשע בין השנים 2007 ל- 2011 עת שהה באוקראינה, תוך שהוא עושה שימוש בדרכים שונות להוצאתה לפועל של תכנית המרמה. כאמור בהכרעת הדין, קיבל הנאשם במרמה סך של 2,712,262 ש"ח וניסה לקבל במרמה סכום של 2,134,452 ש"ח (ראו סעיף 20 בעמוד 80 להכרעת הדין). כמו כן הורשע הנאשם בביצוע עבירות על חוק המחשבים ובעבירות של חוק איסור הלבנת הון.
3. הנאשם פרסם מודעות כוזבות בשפה הרוסית המציעות מתן הלוואות בתנאים נוחים. המודעות פורסמו כמודעות מטעם מוסדות בנקאיים ישראליים, אף כי למעשה לא היה כל קשר בין מוסדות אלו לבין המודעות שפורסמו. לשם טיפול בפניות שכר הנאשם עובדים בישראל. אותם עובדים התבקשו להתקין בביתם קו טלפון ולהקיש צירוף מספרים על פי הנחיית הנאשם מבלי שידעו כי בכך הם מבצעים פעולת "עקוב אחרי" המעבירה את השיחות למספר טלפון בחו"ל, המצוי ברשות הנאשם. מספרי הטלפון הישראליים הופיעו במודעות שפרסם הנאשם בעיתונות הרוסית וכך הוטעו הפונים לחשוב כי הם מתקשרים לגורם בישראל בעוד שלאמיתו של דבר קיבלו מענה באוקראינה. העובדים שהתקינו את קווי הטלפון בבתיהם על פי הנחיותיו של הנאשם חויבו באלפי שקלים בגין העברת השיחות מישראל לאוקראינה.
4. באשר למבקשי ההלוואות, הרי שאלו נענו על ידי הנאשם עצמו, ששהה באוקראינה ואשר הציג עצמו בשם בדוי כנציג המוסד הבנקאי שנותן את ההלוואה. בדרך זו קיבל הנאשם מן הפונים את שמוותיהם ואת מספרי תעודת הזהות שלהם. הנאשם נהג להתקשר אל הפונים מספר ימים לאחר פנייתם ולהודיעם כי זכאותם להלוואה אושרה תוך שציין באוזניהם פרטים אישיים נוספים שלהם אותם שלף ממאגר נתונים שהיה מצוי ברשותו, ובכך חיזק את המצג כאילו הוא נציג של מוסד ישראלי רשמי.
5. הנאשם התנה את מתן ההלוואות במתן ערבות או בתשלום "דמי ביטוח" להחזרת ההלוואה. בפועל, פסל הנאשם את הערבים שהוצעו על ידי הפונים וכך תמרון אותם לשלם את "דמי הביטוח". את "דמי הביטוח" גבה הנאשם מן הפונים באמצעות שימוש בשירות "מזומן בזמן" של דואר ישראל לפקודתו של אדם אותו הציג ככזב כרואה החשבון של המוסד נותן ההלוואה, כשלמעשה אותו "רואה החשבון" היה אחד העובדים שגייס הנאשם לעבודה בישראל ואשר על פי הנחיית הנאשם העביר את הכסף שהועבר לידיו לאוקראינה באמצעות שירות בינלאומי להעברת כספים. את הכסף שהועבר משך הנאשם באוקראינה, בין בעצמו ובין על ידי אחרים מטעמו.

6. מבקשי ההלוואות שהעבירו את "דמי הביטוח" לא קיבלו את ההלוואות שהובטחו להם ומשפנו שוב לנאשם טען כי עליהם לשלם תשלומים נוספים עבור דמי טיפול ופתיחת תיק. חלק ממבקשי ההלוואה ששילם תשלומים נוספים אלו נדרש על ידי הנאשם, כי התשלומים הנוספים יופקדו לזכות גופי התקשורת שפרסמו את המודעות מטעמו של הנאשם. בדרך זו הסתיר הנאשם את זהותו כמזמין המודעות.
7. מבקשי ההלוואה שדרשו לקבל את כספם בחזרה לאחר שלא קיבלו את ההלוואה שהובטחה להם התבקשו על ידי הנאשם להעביר את פרטי חשבון הבנק בתואנה כי הכסף יוחזר לחשבונם. הנאשם איים על מי שסירב למסור את פרטי חשבונם כי כספו לא יוחזר לו וכי אם יפנה למשטרה – יבולע לו. לאלו מביניהם שהסכימו להעביר לידיו פרטים אלו, העביר הנאשם המחאות של בעלי חשבונות בישראל, אותן זייף בעצמו או באמצעות אחרים, ועליהן רשם את שם מבקש ההלוואה כמוטב. סכומי המחאות היו גבוהים משמעותית מסכומי החזר שהתיימר הנאשם להחזיר למבקשי ההלוואות. המחאות הופקדו לחשבונותיהם של האחרונים על ידי העובדים שגייס הנאשם בארץ. לאחר הפקדתן התקשר הנאשם למבקש ההלוואה, הודיע לו כי בשל טעות הופקדה בחשבונו המחאה בסכום גבוה מזה המגיע לו ודרש ממנו להשיב את ההפרש באמצעות שירות "מזומן בזמן" או באמצעות שליח, שלא היה אלא אחד מהעובדים שגייס הנאשם. כספי ההפרש הועברו על ידי מבקשי ההלוואות לעובדיו של הנאשם ואלו האחרונים העבירו אותם אליו, לאוקראינה, על פי הוראותיו. מבקשי הלוואות שהעבירו לנאשם את כספי "ההפרש" ניזוקו פעם נוספת לאחר שהמחאה לא כובדה. לעתים ניזוק הבנק בו התנהל חשבונם של מבקש ההלוואה. בדרך זו הונה הנאשם הן את מבקשי ההלוואות והן את העובדים ששכר בארץ. העובדים, שלא היו מודעים למעשי המרמה מצד הנאשם, לא רק שלא קיבלו ממנו את שכר עבודתם אלא אף חויבו בתשלום אלפי שקלים בגין השיחות הבינלאומיות בשל פעולת "עקוב אחרי" שביצעו על פי הוראותיו.
- כאשר דרשו העובדים לקבל את שכרם הפקיד הנאשם לחשבונותיהם, באמצעות עובד אחר, המחאות מזויפות על סכומים גבוהים מאלו שהגיעו להם והורה להם להעביר את ההפרש לאוקראינה.
8. נוסף על כך החדיר הנאשם, בעצמו או באמצעות אחר, תוכנת ריגול ("סוס טרויאני") למחשבים של אחרים ובאמצעותה חשף את פרטי ההתחברות הדרושים להתחברות לחשבונות הבנק של בעלי החשבונות באינטרנט. הנאשם השתמש בפרטים אלו להעברות כספים מחשבונות אלה לחשבונותיהם של מבקשי הלוואות או של עובדיו. בדומה להפקדת המחאות המזויפות, העברות הכספים בוצעו בסכומים גבוהים יותר מאלו שהגיעו למבקש ההלוואה או לעובד והנאשם דרש ממקבליהן את החזרת ההפרש.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

9. הנאשם הורשע גם בעבירות של סחיטה באיומים, איומים והדחה בחקירה כלפי מבקשי ההלוואה והעובדים שדרשו את כספם בחזרה בכך שאיים עליהם שיבולע להם. כן הורשע הנאשם בעבירות של הלבנת הון לאור מעשי המרמה שביצע תוך שהסתיר את זהותו והשתמש באנשים אחרים להעברת הכספים ותוך שימוש במערכת הבנקאית.

ראיות לעונש

10. ב"כ המאשימה הגיש את גיליון הרישום הפלילי של הנאשם ממנו עולה כי לנאשם שלוש הרשעות קודמות: האחת משנת 2007 בעבירות של זיוף ושימוש במסמך מזויף; השנייה משנת 2003 בעבירות של תקיפת שוטר כדי להכשילו בתפקידו, בריחה ממעצר ותקיפה הגורמת חבלה של ממש והשלישית משנת 1995 בעבירה של החזקת נכס חשוד כגנוב.

טיעוני הצדדים

עמדת המאשימה

11. ב"כ המאשימה עמד על כך כי קיים מאסר מותנה חב הפעלה נגד הנאשם לתקופה של 14 חודשים ב-ת"פ (שלום – חי) 1107/07 (השופטת חוזה) וביקש להפעילו.
12. ב"כ המאשימה התייחס לריבוי העבירות בהן הורשע הנאשם (1358 עבירות מרמה מוגמרות וכן עבירות זיוף ושימוש במסמך מזויף, עבירות של ניסיון לקבלת דבר במרמה, עבירות מחשב ועבירות הלבנת הון) וביקש לסווגן – לצורך קביעת מתחמי הענישה – לחמישה סוגי (קבוצות) אירועים, על פי הפירוט הבא:
 - א. עבירות מרמה שבוצעו כלפי מבקשי הלוואות ועובדים כלפיהם בוצע שלב המרמה הראשון בלבד אשר כלל שיחות טלפון – 88 מקרים. נטען כי בתוך קבוצה זו יש להבחין בין מי שהעבירו לנאשם כספים פעם או פעמיים בלבד לבין מתלוננים שהעבירו לנאשם עשרות פעמים על פני מספר חודשים. מתחם העונש הוא מאסר על תנאי עד 10 חודשי מאסר (תוך הסתמכות על ת"פ (שלום – ת"א) 5262-02-12 **מדינת ישראל נ' הררי** (ניתן ביום 27.9.12, כב' השופט בני שגיא; להלן: "עניין הררי").
 - ב. עבירות מרמה שכללו לא רק קבלת כספים בעקבות שיחות הטלפון אלא גם הפקדת שיק מזויף בחשבונותיהם – 80 מקרים, בכללם נמנים הן מתלוננים שבחשבונותיהם הופקדו השיקים המזויפים, הן בעלי השיקים שזויפו והופקדו בחשבונות של אחרים. לשיטת המאשימה מתחם הענישה במקרים אלו צריך להיות חמור יותר. בקבוצה זו מתחם הענישה הוא 10 חודשי מאסר עד 22 חודשים (בעקבות עניין הררי לעיל).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 26495-06-12 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

- ג. ארבעה אירועים שבהם נוסף על עבירות המרמה בוצעו בהם גם עבירות של החדרת נגיף מחשב וחדירה לחומר מחשב. ב"כ המאשימה הצביע על הערך המוגן בעבירות אלה: השמירה על פרטיותו של אדם ומחשבו והשמירה על השימוש באמצעי לגיטימי של מחשב בעולם העסקים. מתחם הענישה הראוי הוא בין 18 ל- 30 חודשי מאסר. מתחם זה איננו מבוסס על ענישה נהגת משזו לא נמצאה, אלא על מדרג חומרה בים האירועים, משאירועים אלו חמורים מאלו המנויים בקבוצה ב' לעיל.
- ד. 16 אירועים בהם ביצע הנאשם עבירות של סחיטה באיומים ו/או עבירות של הדחה בחקירה. מתחם הענישה בעבירה בודדת של סחיטה באיומים הוא של 12 עד 18 חודשי מאסר ולעבירה של הדחה בחקירה הוא מאסר שניתן לרצות בעבודות שירות עד 12 חודשי מאסר.
- ה. עבירות רבות מספור של הלבנת הון אליהן יש להתייחס כאל מכלול אחד כאשר מתחם הענישה נע בין 3 ל-5 שנות מאסר וקנס של כמיליון שקלים. לשיטתו, יש לקבוע מתחם ענישה ביחס לכל אחד מאירועים/קבוצות אלו אולם יש להטיל עונש כולל שאם לא כן תוביל צבירת העונשים לעונש לא ריאלי.
13. ב"כ המאשימה עמד על נסיבות ביצוע העבירות: מסכת המרמה תוכננה לפרטיה והיתה שיטתית ומאורגנת ונמשכה לאורך ארבע שנים. הנאשם הוא שעמד מאחוריה והוא שהוציאה לפועל תוך שנוצר באחרים שפעלו על פי הוראותיו. הנאשם גם היה מי שהשמייע בעצמו את דברי האיום וההדחה (עמ' 75 להכ"ד).
- היקף הנזק עומד על סכום 2.7 מיליון ש"ח של כספים שהתקבלו במרמה וכן ניסיון לקבל במרמה 2 מיליון ש"ח נוספים. אף כי כל מתלונן רומה בסכומים נמוכים של כאלפי שקלים, הרי שהמתלוננים כולם הם אנשים שהפרוטה אינה מצויה בכיסם ורובם אף פנו לקבלת הלוואות חוץ בנקאיות שפרסם הנאשם משום שלא יכלו לקבל במערכת הבנקאית (הודעות ת/121, ת/138, ת/250) ומצבם זה היה ידוע לנאשם בעת ביצוע העבירות (ת/75 – שיחות שנקלטו בהאזנת סתר).
- בנוסף, ניזוקו גם עובדים שנשכרו על ידי הנאשם אולם לא קיבלו את שכרם וכן אנשים שקיבלו צ'קים מזויפים ונתבעו בגינם.
- ב"כ המאשימה עמד על נזקים נוספים שאינם כלכליים: אנשים רבים נחקרו תחת אזהרה בשל מעשיו של הנאשם על לא עוול בכפם; נזקים לשמם הטוב ולמוניטין של אותם אלו שהנאשם התחזה בשמם וכן הפחד שנטע הנאשם בלב המתלוננים עליהם איים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

14. לנוכח עתירתו להטלת עונש כולל, הגיש ב"כ המאשימה פסיקה ממנה ניתן ללמוד מהו העונש הראוי:

- * עונש של אחת עשרה שנות מאסר שהוטל בגין פרשת מרמה הכוללת 75 עבירות ב-39 אישומים כלפי 100 מתלוננים בסכום כולל של 700,000 ש"ח יחד עם עבירות של הדחה בחקירה, שיבוש מהלכי משפט שבוצעו במשך 9 חודשים (ת"פ (שלום-ת"א) 2279/05 מדינת ישראל נ' פרנקל, ניתן ביום 6.7.06) (להלן: "ענין פרנקל");
- * עונש של שמונה וחצי שנות מאסר שהוטל על נאשם בעל עבר פלילי משמעותי בעבירות מרמה שהורשע על פי הודייתו ב-20 אישומים של 10 עבירות קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, 12 עבירות גניבה, זיוף בנסיבות מחמירות, שימוש במסמך מזויף, שתי עבירות של התחזות כאדם אחר, שתי עבירות של אימים ופגיעה בפרטיות וכן בריחה ממשמורת חוקית. הרווח שהופק במרמה היה בסך 133,000 ש"ח יחד עם תכשיטים בשווי של כ-400,000 ש"ח (ת"פ (שלום-ת"א) 19040-06-10 מדינת ישראל נ' בן אייר, ניתן ביום 30.6.11) (להלן: "ענין בן אייר");
- * עונש של שבע שנות מאסר ועוד שנת מאסר בשל הפעלת מאסר על תנאי שהוטלו על נאשם בעל עבר פלילי כבד, שהורשע על פי הודייתו ב-14 אישומי מרמה יחד עם ניסיון מרמה בהיקף של כ-450,000 ש"ח (ת"פ (שלום – פ"ת) מדינת ישראל נ' אמיר, ניתן ביום 15.11.12) (להלן: "ענין אמיר").

בהשוואה לכך, נטען כי מעשיו של הנאשם כאן חמורים יותר מבחינת כמות המתלוננים, כמות האירועים והעבירות שביצע, מידת התכנון והתחכום, משך הזמן בו בוצעו העבירות, הרווח הכספי המשמעותי שהופק מעבירות המרמה, וכן ביצוע עבירות של הלבנת הון, עבירות מחשב, סחיטה באימים והדחה, כך שמתחם העונש הכולל צריך לנוע בין 12 ל-15 שנות מאסר וכן קנס של מיליון שקלים. הקנס משקף לא רק את ההגנה על הערכים הכלכליים בהם פגע הנאשם אלא גם את העובדה כי ביצע עבירות כלכליות הקלות לביצוע וקשות לאיתור ולתפיסה.

15. ב"כ המאשימה התייחס לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירות, ולא מצא בהן כל נסיבה שתצדיק הקלה בדינו. ההפך. לטעמו, אלו מצדיקות הטלת עונש ברף החומרה הגבוהה של המתחם ואלו הן הנסיבות: היעדר לקיחת אחריות; הפסקת ביצוע העבירות רק מחמת המעצר; העובדה כי הנאשם לא החזיר כספים לקורבנותיו; לא שיתף פעולה עם שלטונות אכיפת החוק אלא אף להיפך (מפנה לעמ' 20-15 להכ"ד). באשר לחלוף הזמן, נטען כי זה נגרם משילוב בין כורח המציאות משבעת מעצרו באוקראינה הגיש הנאשם עתירות על החלטת ההסגרה וישב שם במעצר במשך שמונה חודשים ובין התנהלותו של הנאשם מרגע הסגרתו עד היום: החלפת עורכי דינו, התארכות חקירתו הנגדית בבית המשפט בשל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

- תשובותיו החמקניות, עוד ציין כי לאמיתו של דבר משפטו של הנאשם החל להישמע בינואר 2013 וכי בחודש יולי באותה שנה כבר הוגשו סיכומי ההגנה.
- עוד ציין כי הנאשם נמלט מן הארץ לאחר שנגזר דינו בתיק קודם. כך שהעבירות נשוא הרשעתו כאן נעברו בהיותו במעמד זה.
16. ביחס לשיעור הקנס הפנה ב"כ המאשימה לעובדה כי הנאשם היה הנהנה היחיד מהסכומים שיוחסו לו בכתב האישום (עמ' 75 להכ"ד) ולכן כל מצג אחר בדבר מצבו הכלכלי הוא מצג שווא. עוד ציין כי הנאשם ניהל הגנתו באמצעות שני סניגורים פרטיים (לא במקביל) וכי במהלך הליך הגישור שכר את שירותיו של עורך דין שהוא פרופסור הנמנה על השורה הראשונה של הסגורים בישראל.
17. בנוסף, ביקש כי יוטל על הנאשם גם עונש מאסר על תנאי וכי יופעל המאסר המותנה שהוטל עליו בת"פ (שלום-חי) 1107/07 תוך שהוא מקדים את טיעונו של ב"כ המבקש לאי תחולתו של המאסר המותנה, משביקש לדחות את טענת הנאשם כי בעת ביצוע העבירות כאן לא היה התנאי בתוקף משום שעדיין לא ריצה את עונש המאסר שהוטל עליו שם (הפנה לרע"פ 4554/99 ולע"פ 71236/06).
18. מעבר לכך, עתר ב"כ המאשימה לחייב את הנאשם בתשלום פיצויים לכל המתלוננים בציינו, כי הפיצוי אינו חלק ממתחם הענישה וכי השתת פיצוי בסכום גבוה אינה מצדיקה הקלה במרכיבי הענישה. כמו כן ביקש כי ביהמ"ש יורה על חילוט שלוש הדירות של הנאשם באוקראינה, מכוחו של סעי' 21 לחוק איסור הלבנת הון, שערכן הכולל – ועל כך אין מחלוקת – אינו מתקרב לסכום שבקבלתו במרמה הורשע הנאשם.
- באשר למנין תקופת המאסר, ביקש כי זו תיחשב לו מיום 1.1.12 בניכוי 204 ימי מעצרו (מיום 9.11.11 ועד יום 31.5.12, אז החל לרצות את עונש המאסר שהוטל עליו בת"פ 1107/07).

עמדת ההגנה

19. כבר בפתח הישיבה הודיע ב"כ הנאשם לבית המשפט כי הנאשם הודיע על ביטול ייפוי הכוח שנתן לו ואסר עליו לטעון בשמו, אולם לאחר שהובהר לו כי בכך הוא מפר את חובתו כלפי בית המשפט כאמור בסעיף 17 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשנ"ב – 1982, טען לגופו של עניין. וזאת רק לאחר שהנאשם עצמו השמיע את דברו.
20. הנאשם תיאר את השלכותיו ההרסניות של מעצרו באוקראינה על מצבו הבריאותי והמשפחתי וטען כי מכירת הדירות באוקראינה חרף שווין הנמוך תביא לכך שאשתו תושלך לרחוב. הנאשם גם העלה טענות מטענות שונות ביחס לקביעות העובדתיות שבבסיס הכרעת הדין וטען לחפותו, אולם הועמד על זכותו להעלות טענות ביחס לעונש בלבד.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 26495-06-12 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

21. ב"כ הנאשם טען כי אין מקום להפעלת עונש המאסר המותנה. לדבריו, עונש המאסר המותנה חל רק לאחר שהנאשם החל בריצוי עונשו במאי 2012 (הפנה לע"פ 4119/05). לחילופין, אם תידחה טענתו זו, ביקש כי עונש המאסר המותנה יופעל בחופף לעונש המאסר שיוטל עליו כאן ואף ביקש לנכות את תקופת מאסרו בגין התיק הנ"ל (4 חודשים) מתקופת המאסר שתוטל עליו כאן.

הנאשם נעצר באוקראינה ביום 9.11.11 ושהה שם במעצר בתנאים קשים מאוד עד שהוסגר לישראל ביום 31.5.12. כיום ומילדות סובל הנאשם מבעיות בריאות וכעת הוא אף שרוי בדיכאון קשה. לפיכך ביקש בא כוחו להסתפק בעונש מאסר של עד חמש שנות מאסר בניכוי תקופת מעצרו. לדבריו, הנאשם עלה לארץ בשנת '91 ותרם לחברה בשירות צבאי והסתבכותו אירעה על רקע מצבו הכלכלי. (יוער כי טענת מצבו הכלכלי הקשה לא גובתה בשום ראיה ומשכך, לא תילקח במכלול השיקולים בקביעת מתחם העונש בהמשך. ב"כ הנאשם הדגיש כי בכתב האישום צוין שהנאשם ביצע את העבירות יחד עם אחרים. כמו כן עמד על מצבו הכלכלי הקשה של הנאשם, כשלמעשה אין ביכולתו לעמוד בתשלום הקנס משום שאין לו דבר חוץ מאותן דירות באוקראינה, אשר שויין עומד על כמה עשרות אלפי שקלים. לשיטתו, יוכלו המתלוננים להגיש תביעות אזרחיות נגד הנאשם וביקש כי בימה"ש יתחשב בכך.

ב"כ הנאשם סיים את טיעונו הקצר באומרו כי הנאשם אסר עליו לטעון לעונש מעבר לאמור לעיל.

דיון

קביעת מתחם העונש – ריבוי אירועים או אירוע אחד?

22. ב"כ המאשימה ביקש לקבוע את מתחם הענישה על פי החלופה בסעיף 40(ג) לחוק, כאשר הוא רואה במעשי הנאשם כמה אירועים, וכלשונו "אנו מבקשים לקבוע כי מדובר בריבוי עבירות ובריבוי אירועים, יחד עם זאת הבחירה שניתנת לבית המשפט בין הצטברות מתחמי ענישה בגין כל אירוע ואירוע לבין השתת עונש כולל אחד – אנו נטען להשתת עונש כולל". דעתי שונה. לטעמי, מעשיו של הנאשם, חרף ריבוי העבירות, מהווים אירוע אחד ונופלים בגדר סעיף 40(ג)א. להלן טעמי.

23. חרף מספרן הרב של העבירות שביצע הנאשם ואף שקיים שוני בתוך קבוצות ותתי קבוצות נפגעי העבירות, אין הדבר מהווה חזות הכל ואבחנה זו אינה יכולה לשאת על גבה את הקביעה כי מדובר בכמה אירועים. על פי ניסוחו של כתב האישום ליבת העשייה העבריינית של הנאשם התמקדה בהוצאתם וקבלתם של כספים רבים במרמה וכפי שמופיע הדבר בפרק המבוא לכתב האישום, שלהלן נוסחו:

1. במהלך השנים 2007-2011, בעת היותו מחוץ לגבולות ישראל, ניהל הנאשם והוציא לפועל מסכת מרמה מתוכננת, שיטתית ומתוחכמת, במסגרתה קיבל במרמה כספים בהיקף עצום ממאות אזרחים וגופים ישראליים. את הכספים קיבל הנאשם לידיו באוקראינה, תוך הסתרת התנועות בהם. את מסכת העבירות ביצע הנאשם בעצמו ובאמצעות אחרים עם קשר לבצע את העבירות ותוך כדי שימוש באחרים לביצוע העבירות ללא ידיעתם.

2. מטרת תכנית המרמה שארג הנאשם, היתה לקבל במרמה כספים מאזרחים יוצאי חבר העמים, שהיו זקוקים להלוואה ושעל פי רוב יכולים היו לקבלה במסגרות הבנקאיות המקובלות.

כעולה מהתיאור האמור ומכתב האישום כולו והכרעת הדין שניתנה בעניינו של הנאשם, נותרת התמונה כתיאורה במבוא לעיל.

24. העבירות הנוספות הנלוות שבהן הורשע הנאשם, מבלי למעט מחומרתן, בוצעו בדרכו של הנאשם אל השגת מטרתו שהינה קבלת הכספים. עבירות הזיוף, השימוש במסמך מזויף, הסחיטה באיומים, ההדחה בחקירה והחדירה לחומר המחשב שימשו בידו כלים ופלטפורמה להשגת אותה מטרה, כאשר עצם ביצוע העבירות הנלוות מוסיף מימד של חומרה בגדר הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה המרכזית, שהיא כאמור עבירת קבלת הדבר במרמה בנסיבות מחמירות. עבירות הלבנת ההון התגבשו לנוכח האופן בו מימש הנאשם את תכנית המרמה באופן שנועד להסתיר את זהותו ולמנוע קישור בינו לבין הכספים שהופקו במרמה.

25. התייחסות למקרים בהם ראו בתי המשפט במקבץ עבירות כמהוות אירוע אחד מצויה בע"פ 1353/13 **כאדם נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 27.6.13, פסקה לט) שם עמד כב' השופט רובינשטיין על ההבדל בין נוסח סעיף 40ג לחוק לנוסח הצעת החוק. בעוד הצעת החוק התייחסה להרשעת נאשם במספר עבירות, שאז הוצע כי בית המשפט יהיה רשאי לגזור עונש נפרד לכל עבירה או עונש כולל על כלל העבירות או חלקן, הרי שהחוק כפי שתוקן מורה כי יש לקבוע מתחם ענישה בגין מספר עבירות המהוות אירוע אחד. כדוגמה הפנה כב' השופט רובינשטיין ל-תפ"ח (מחוזי י-ם) 667/09 **מדינת ישראל נ' פלוני** (ניתן ביום 29.3.12).

בעניין פלוני הנ"ל קבע כב' השופט דרורי (כאשר שני חברי ההרכב הנוספים מסכימים לתוצאה ומבלי שהביעו עמדתם ביחס לאופן החלת תיקון 113, שלא היתה חובה להחילו באותה עת) מתחם ענישה לכלל העבירות בהן הורשע הנאשם (עבירות מין מסוגים שונים אליהן נלוו עבירות תקיפה ואיומים), תוך שנקבע כי העבירות הנלוות מצויות במעגל השני ולכן יתמקד הדיון בקביעת מתחם ענישה ביחס לעבירות המין.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

גישה דומה, גם כן במקרה בו נדון נאשם בגין ביצוע עבירות מין קשות, באה לידי ביטוי בתפ"ח (מחוזי ת"א) 12-05-49290 מדינת ישראל נ' ג'אבר (ניתן ביום 6.6.13) שם נקבע "כי זיהוי והפרדה בין 'אירועים' לצורך קביעת מתחם ענישה צריך להיות מוכרע בהתאם למספר קריטריונים: רציפות המעשים, משך הזמן שנמשכו יחדיו וכל אחד בפני עצמו, הזיקה העניינית ומידת הדמיון שביניהם – כל זאת בהתאם לאופי העבירות והערך המוגן שנפגע. לאור נסיבותיו הייחודיות של המקרה שבפנינו, ולאור הוראת המחוקק בסעיף 40(ג), לפיה בגזירת העונש '...יתחשב בית המשפט, בין השאר, במספר העבירות, בתדירותן, ובזיקה שביניהן...' , יהא זה ראוי לקבוע מתחם ענישה אחד לגבי כל העבירות נשוא האישום הראשון, תוך התחשבות בעובדה שמדובר בריבוי עבירות מין ואלימות בעלות מרכיבים שונים.

התייחסות לכל עבירה ועבירה כאירוע נפרד יש בה משום חלוקה מלאכותית ומיותרת שאין בה להוסיף דבר. קביעת מתחם ענישה אחד גם חוסך את הצורך בהתייחסות חוזרת (ומיותרת על פניה) לפרטים שונים הנדרשים לקביעת מתחם הענישה הראוי. ודוק: קביעה זו אין בה כדי להקל בעבירות הנכללות באותו אירוע, אלא יש בה בעיקר כדי לקבוע יחידת התייחסות לשם קביעת מתחם ענישה הולם לכלל העבירות שבוצעו במסגרתו, כאשר לכל עבירה יינתן ביטוי בתוך המתחם שנקבע" (סעיף 13 לגזר הדין).

26. דוגמה נוספת, והפעם בפרשה של עבירות מרמה שבוצעו לאורך שנים, מצויה בת"פ 39860-03-10 מדינת ישראל נ' כהן (ניתן ביום 5.11.13) שם סיווגה כבי' השופטת ברקאי את מכלול העבירות שבהן הורשע הנאשם בתשעה אישומים שונים לכדי שלושה אירועים נפרדים לצורך קביעת מתחמי הענישה. אחד מאותם אירועים קיבץ למעשה את כל העבירות שביצע הנאשם במשך שלוש שנים במסגרת סחר בהיתרי העסקה (במספר כולל של 1341) ובכלל זה: עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, קשירת קשר לביצוע פשע בנסיבות מחמירות, זיוף ושימוש במסמך מזויף, התחזות, מתן שוחד ועבירות לפי חוקי הכניסה לישראל: "שלא כעמדת המאשימה, מצאתי כי אין מקום להפריד ולקבוע מתחם ענישה נפרד לכל אישום ואישום, שהרי, אף אם עומדים האישומים בפני עצמם, מהווים הם חלק מאירוע אחד מתמשך שעניינו פרשיית הסחר בהיתרים שביצע הנאשם, שגילמו את העבירות בהן הורשע הנאשם. כך גם ראיתי לנכון לראות בשתי עבירות השוחד, בהן הורשע הנאשם, כחלק בלתי נפרד מפרשיית הסחר בהיתרי העסקה, מאחר והיו הן חוליה בשרשרת המעשים שעשה הנאשם כדי לקדם עניינו בפרשת סחר בהיתרים... אי לכך, בהתחשב בנסיבות ביצוע העבירות, הערכים המוגנים שנפגעו, ומדיניות הענישה הנוהגת, יש לקבוע את מתחם העונש הראוי לאירוע הסחר בהיתרים כמכלול" (פיסקה 11 לגזר הדין).

עד כאן – שאלת סיווג העבירות לכדי אירועים ומכאן – קביעת מתחם העונש ההולם.

מתחם העונש ההולם

27. מעשיו של הנאשם כפי שתוארו לעיל, וכפי שתוארו ברחבה בהכרעת הדין עצמה, פגעו בערכים מוגנים רבים. בראש ובראשונה, בחופש הרצון ובחופש הפעולה של הקורבנות שרומן – עובדים ומבקשי הלוואה כאחד (ראו לעניין זה ע"פ 752/90 ברזל נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(2) 539, 555), כשלכך מצטרפים הפגיעה הקניינית בגין מעשיו והפגיעה בהליכי מסחר תקינים משהנאשם התייצג בכזב כנציגם של מוסדות חוץ בנקאיים.

הערכים המוגנים בעבירות הסחיטה באיומים וההדחה – גם הם מבטאים שמירה על חופש הפעולה וחופש הרצון של הפרט, שלא יכפה לבצע פעולות שאינו חפץ בהן, לא כל שכן פעולות הגורמות לו נזק כלכלי, ובכך תישמר יכולתו שלא להתנהל תחת משטר אימה שבחר מאן דהוא להטיל עליו. עבירת ההדחה נועדה להגן על ערך של הליכי חקירה שנועדו לגילוי עבירות ועבריינים, ולמנוע מעבריינים להטיל חתיתם על נפגעי עבירה.

הערכים המוגנים בחוק איסור הלבנת הון הם מניעת היכולת לנייד ולהעביר כספים "מלוכלכים" שמקורם בעבירה, ממקום למקום וממדינה למדינה, תוך שימוש במערכת הבנקאית, ובהמשך ערבובם והטמעתם עם כספים שהושגו בדרך חוקית, וזאת לשם פגיעה בעבריינות "מניבת הון".

מידת הפגיעה בערכים אלו היתה משמעותית, בעיקר בשל כמות העבירות שביצע הנאשם, השיטתיות שבה ביצע אותן והעובדה כי מסכת המרמה נמשכה לאורך ארבע שנים.

התיאור העובדתי בכתב האישום, כפי שפורט לעיל, וכן האמור בהכרעת הדין מלמדים כי מעשיו של הנאשם היו מסכת מרמה מאורגנת, שהצריכה מערך שלם שכלל גיוס עובדים, פרסום מודעות, הפעלת שירותי שילוח כספים, ביצוע במרמה של פעולות "עקוב אחרי" למספרי טלפון, כך שיוכל לבצע את מעשי המרמה בעודו שוהה מחוץ לישראל.

מעריך זה היה פרי תכנונו של הנאשם והוא לבדו ניצח עליו ונהנה מפירותיו האסורים. הנזקים הממוניים שנגרמו בשל מעשיו עומדים על סך של כ-2.7 מיליון ₪, אותו קיבל הנאשם במרמה. נזק זה עלול היה להיות כפול, לו הצליח הנאשם בניסיונותיו לקבל לידיו סכום נוסף של כ-2 מיליון ש"ח.

כמו כן תילקח בחשבון העובדה כי הנאשם ניצל לרעה את מעמדו ביחס לקורבנותיו. הן ביחס למבקשי הלוואה שפנו אליו, בידעו כי מדובר במי שאין הפרוטה מצויה בכיסם עד כי גם לקיחת הלוואה בסכומים קטנים הצריכה אותם להשתמש בשירותים מחוץ למערכת הבנקאית. הנאשם כיוון את מודעותיו ופרסומיו השקריים לדוברי השפה הרוסית, תוך שפרסם מודעות בעיתונות זו בארץ בידעו כי כך יצליח ללכוד בקלות את הזקוקים ביותר לשירותים אלו. הנאשם בציניות מרובה ניצל את עובדת נפילתם ברשתו של אותם אנשים על מנת לשוב ולפגוע בהם פעם נוספת. כ-80 מקרבנותיו שהתפתו לדברי הכזב שהשמיע הנאשם

כי בכוונתו להחזיר להם את הכספים ומסרו לו את פרטי חשבונות הבנק שלהם, נפגעו שוב וסבלו חסרון כס נוסף כאשר הנאשם קיבל מהם סכומים נוספים במרמה, כאשר שלח להם המחאות מזויפות על סכום גבוה מזה שנקבע וביקש לקבל לידיו את ההפרש בשעה שידע כי ההמחאה ששלח לא תכובד ותשאירם בנזק. כך גם העובדים שגייס, תוך ניצול תמימותם ורצונם לעבוד בציינתם להוראות להתקנת קווי טלפון בבתיהם, עליהם בוצעו פעולת "עקוב אחרי" לאוקראינה, כך שאותם עובדים מצאו עצמם מחויבים בתשלום אלפי שקלים לכיסוי הוצאות העברת שיחות הטלפון של הלויים מהמספר בישראל לאוקראינה. נזקיהם של העובדים כללו בנוסף למשכורות שלא שולמו גם חיוב בתשלום חשבונות טלפון גבוהים. נזק נוסף נגרם לאותם עובדים שקיבלו המחאות מזויפות מידי הנאשם על סכום גבוה, לכאורה, כדי להסדיר את חובו אליהם, ובפועל, על מנת לדרוש מהם העברת כספי ההפרש, כדי לגלות מאוחר יותר כי להמחאות אין כיסוי.

28. מן הראוי להעיר, כי עבירות המרמה שיוחסו לנאשם יוחסו לו על פי חלופתן המחמירה בשל ביצוען "בנסיבות מחמירות" (סעיף 415 סיפא לחוק העונשין). לפיכך, נסיבות ביצוע המעשים באו בחשבון פעמיים, ובייחוד עניין ריבוי העבירות – הן בעת בחינת חומרת המעשים של הנאשם מן הפן המושגי והן משנבחנו הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות. עניין זה הוא בלתי נמנע לנוכח הגדרת נסיבות העבירה ולטעמי, במקרה זה, אף אין בו כדי להביא להחמרה בלתי מוצדקת עם הנאשם משום שפירוט נסיבות העבירות על כל מאפייניהן הספציפיים הוא שממחיש את העבירות שביצע הנאשם "בנסיבותיהן" ומאפשר יצירת מתחם עונשי קונקרטי שיביא זאת לידי ביטוי, כנדרש (בעניין זה ראו "ואקי" רבין, הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה: תמונת מצב והרהורים על העתיד לבוא, **הפרקליט נב (תשע"ג)**, 413, 432).

29. כאמור, ב"כ המאשימה הציג מספר פסקי דין בעבירות מרמה מהם ביקש ללמוד על רמת הענישה הנוהגת. בעניין פרנקל נגזר עונשם של שלושה נאשמים לעונשים של 8, 11 ו-7 שנות מאסר. לחובת הנאשם 1 (שדינו נגזר ל-11 שנה) עמד עבר פלילי משמעותי בעבירות סמים והוא אף ריצה בעבר עונש מאסר ארוך וכן עבירות מרמה רבות, הנאשם ביצע חלק מהעבירות בעודו עצור בגין הפרשה.

שני הנאשמים הנוספים שהורשעו כמבצעים בצוותא, נדונו לעונשי מאסר קצרים יותר (7 שנים ו-8 שנים), תוך שהודגש כי חלקם קטן מחלקו של הנאשם 1, שהיה הרוח החיה מאחורי התוכנית העבריינית וביצועה וכן לנוכח העדר עבר פלילי והעובדה כי זהו להם מאסרם הראשון.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 26495-06-12 מדינת ישראל נ' מלכיהל (עציר)

בעניין בן אייר, אשר משך את ערעורו על חומרת העונש (ע"פ (מחוזי – ת"א) 15912-09-11 נלקחה בחשבון הפגיעה הנפשית בקורבנותיו אותן הונה על רקע רצון להינשא והעובדה כי הנאשם נדון בעבר פעמים רבות על עבירות מרמה וכי עברו המרמה היא דרך חיים. כמו כן נלקחה בחשבון העובדה כי את העבירות ביצע בעת שהיה בהימלטות ממאסר קודם בגין עבירות מרמה.

מעבר לפסקי דין אלו ולעניין אמיר, שגם אליו הפנה ב"כ המאשימה, ניתן לציין את פסקי הדין הבאים:

ע"פ 4980/07 כהן נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 4.11.10) שם נדחה ערעור על חומרת העונש של 7 שנות מאסר שהוטל, לאחר שמיעת ראיות, בגין שורה ארוכה של עבירות מרמה אליהן התלו עבירות מס והלבנת הון, עבירות שבוצעו על ידי סוחר רכב שזייף מדי אוף לשם מכירת כלי הרכב. דומה כי הדברים שנקבעו שם יפים גם לענייננו כאן:

"אף אילו היה המערער מבצע עבירה אחת של זיוף, שימוש במסמך מזויף וקבלת דבר במרמה – כפי שהודה שעשה בקשר עם הנטען בכתב האישום הנוסף – די היה בכך כדי להצדיק את השמתו מאחורי סורג ובריח. במקרה דנן, ריבוי עבירות מסוג זה, מצדיק השתה של עונש מאסר משמעותי (השוו: רע"פ 9880/05פ דוויק נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 10.7.2006)). לפיכך בפרשה שלפנינו, כאשר המערער פעל "סדרתית", אין מנוס מהושבתו בכלא לשנים ארוכות. מכלל קל וחומר כך הוא הדבר, כאשר לעבירות הזיוף, המרמה, וההתחזות – מצטרפות עבירות המס המרובות, ועבירות הלבנת ההון, שבגדרן עשה המערער על מנת להסתיר את הכנסותיו, ואחר-כך אף פעל כדי להרחיק עצמו מהן עוד יותר ברוכשו בכזב דירה על-שם אחר. מכאן, שהעונש שהושת על המערער איננו חמור יתר על המידה".

ע"פ 7913/09 פינטו נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 14.12.09) שם הועמד עונשו של אחד המערערים על 6.5 שנות מאסר לאחר שנקבע כי ביהמ"ש המחוזי דחה הסדר טיעון במסגרתו הוסכם כי יוטלו עליו 5 שנות מאסר, והכל לאחר שהורשע על פי הודייתו – שבאה לאחר שנשמעו עשרות עדי תביעה – בשורה ארוכה של מעשי מרמה (17 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות) בגינם התקבלו במרמה כ-1.5 מיליון ש"ח ב-17 מקרים שונים. אותו מערער היה יוזם העוקץ ודרכי הפעלתו ובמסגרתו הוקמה חברה שיצרה מצגי שווא לשם קבלת סחורות ואשראי מבנקים. ביהמ"ש העליון קבע כי העונש שהוסכם עליו הינו עונש מקל ולכן, אף כי הפחית בעונשו, העמידו על עונש חמור מזה שנקבע בהסדר הטיעון.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

ת"פ 11-07-8622 מדינת ישראל נ' ראובן (ניתן ביום 24.4.13) שם קבע כב' השופט ד"ר קובו מתחם ענישה כולל לעבירות רבות בשנים עשר אישומים של הונאה בכרטיסי חיוב, קבלת דבר במרמה וניסיון לקבלת דבר במרמה, בגינו קיבל הנאשם במרמה סחורה בשווי של 167,000 ש"ח וניסה לקבל במרמה סחורה בשווי של 88,000 ש"ח, ככזה הנע בין 3 ל- 7 שנות מאסר. על רקע נסיבותיו של הנאשם, שהורשע על פי הודייתו, באותו עניין נגזרו עליו 4 שנות מאסר.

30. מדיניות הענישה הנוהגת, או ליתר דיוק טווח הענישה המקובל, היא בבחינת כלי עזר בקביעת מתחם הענישה ואין היא כשלעצמה מהווה את מתחם הענישה. לענין זה ראה דברי כב' השופטת ע' ארבל בע"פ 1323/13 חסן נ' מ"י, ניתן ביום 5.6.2013:

"עוד אבקש לחדד בהקשר זה כי אין לטעות ולזהות בין מתחם העונש ההולם לבין טווח הענישה הנהוג. מדובר ב"יצורים" שונים. מתחם העונש ההולם מגלם, כאמור, הכרעה ערכית המבוססת על שיקולים שונים, כאשר מדיניות הענישה הנהוגה בעבירה הנדונה הוא רק אחד מהם. טווח הענישה הנהוג בפסיקה, לעומת זאת, הוא נתון אמפירי-עובדתי, המורכב מהעונשים המקובלים בגין עבירה מסוימת בדין הנהוג. היעדר החפיפה בין השניים עולה במפורש גם מדברי ההסבר להצעת החוק, שהפכה לימים לתיקון 113: "ככל שהמדיניות הנוהגת משקפת את עיקרון ההלימות היא מהווה אינדיקציה לקביעת העונש ההולם ואילו כאשר יש פער בינה לבין המדיניות הראויה, תועדף המדיניות הראויה" (הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 92) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשס"ו-2006, ה"ח הממשלה 241, 447). ובניסיון שלא להיסחף יתר על המידה לדקדוקי עניות, אוסיף כי זיהוי מתחם העונש ההולם עם טווח הענישה המקובל (כיום) הוא שגוי גם מאחר שהוא יאפשר הכנסת שיקולים שאינם קשורים בביצוע העבירה לתוך השלב הראשון (של קביעת מתחם העונש), שאמור על-פי תיקון 113 להיות "נקי" משיקולים אלה. שהרי, רף הענישה הקיים כיום בפסיקה משקף את משטר הענישה שלפני התיקון, שלא הבחין או דירג בין נסיבות הקשורות בביצוע העבירה לבין אלה שאינן קשורות לביצועה, בעת גזירת העונש (ברוב המקרים). על כל פנים, פועל יוצא מהשוני בין מתחם העונש לבין טווח הענישה המקובל הוא, שמתחם העונש אינו משמש כ"תעריף ענישה קבוע" שאותו יש להחיל בצורה אוטומטית בכל המקרים העתידיים."

יחד עם זאת, יש במדיניות הענישה הנוהגת כדי לשמש נקודת עיגון לקביעת מתחם הענישה ההולם. כך בעניינו של הנאשם כאן, השוואת מסכת העבירות בה הורשע הנאשם ונסיבותיה למקרים שפורטו לעיל מלמדת, כי אף שהנאשם אינו בעל עבר פלילי מכביד, בניגוד למרבית הנאשמים באותם מקרים, הרי שמגוון והיקף עבירות המרמה שביצע רחב לאין שיעור, גם מבחינת הסכום הכולל שהופק במרמה, גם מבחינת משך הזמן בו בוצעה מסכת המרמה, מספר הקורבנות ואפיונם כבעלי יכולת כלכלית נמוכה. במיוחד מבחינת מנגנון המרמה שהפעיל הנאשם בכישרון רב, כאשר הוא מנצל תמימותם של כל אותם "אנשי קש" שהציבם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 26495-06-12 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

כחומות הגנה על מנת לסוכך על פעילותו העבריינית לבל תתגלה ולבל תיחשף זהותו כמי שעומד מאחוריה.

המרחק הגיאוגרפי לא עמד כמכשול בפני ביצוע העבירות על ידי הנאשם. הנאשם, איש פיקח וערמומי, לא נזקק ליותר מכמה עשרות מכשירי טלפון וכרטיסי סים, מחשב ותוכנות מחשב ודוניות, מספר אנשים קשי יום ששיוועו לעבודה ולפרנסה כדי להוציא תכניתו מהכוח אל הפועל. הנאשם היה מוגן בחומות של אש שנבנו מ"אנשי קש" שהציג בחזית העשייה העבריינית כשהוא נותר מאחור כ"איש צללים" המנווט את תכנית המרמה ככל שרק ירצה.

ריחוק מקום מושבו, באוקראינה, מקום ביצוע העבירות בישראל היווה חומת מגן נוספת, מאחוריה פעל הנאשם באין מפריע לאורך תקופה של 4 שנים תמימות כאשר לאורך תקופה זו המשיך לפגוע בקרבנות חלשים אשר כל שביקשו היה להיטיב במקצת את מצבם החומרי הקשה בנטילת הלוואה בתנאים נוחים.

לפיכך על רקע עקרון ההלימה כעקרון המנחה (סעיף 40 לחוק) מתחם העונש ההולם את המכלול כולו, תוך התחשבות בטווח הענישה הנוהג עד כה, נע בין 8 ל-11 שנות מאסר.

העונש המתאים לנאשם – נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה

31. הנאשם בן 40, אב לבן המצוי ערב גיוסו לשירות צבאי, הוריו גמלאים וחיים בארץ. בדבריו שלו ובטיעוניו בא כוחו נטען כי הוא סובל מבעיות רפואיות מילדות ומבעיות לב וכי כעת הוא אף סובל מדיכאון קשה. (לא הוצגו כל מסמכים רפואיים לתמוך בטיעונו). עוד נטען כי סבל קשות במהלך חודשי מאסרו באוקראינה בשל תנאי המעצר הקשים, שאינם דומים לאלו הקיימים בארץ. בא כוחו עמד גם על תרומתו לחברה בכך ששירת בצבא שירות חלקי לאחר שעלה לארץ.

לא מצאתי כי יש בנסיבות אלו משום משקל ממשי לשיקולי הקולא בעניינו של הנאשם. הנאשם, לא לקח אחריות על מעשיו, גם לא בדברו האחרון, ולא החזיר אף לא חלק קטן מכספי המרמה לקורבנותיו וכן לא מצאתי במתואר לעיל משום נסיבות חיים קשות או התנהגות חיובית ותרומה לחברה שיש בהן כדי להצדיק אימוץ עונש בגבול התחתון של מתחם הענישה.

יחד עם זאת, תילקח בחשבון העובדה כי לנאשם אין עבר פלילי מכביד, אם כי כולל הרשעה בעבירות ממין העבירות עליהן הוא נדון כאן. לצד זה עומדת העובדה כי ביצע את העבירות בהן הורשע בעת שנמלט מריצוי עונשו בתיק קודם. באשר לחלופי הזמן למן מעצרו באוקראינה ועד להסגרתו לארץ ולגיהול המשפט, הרי שלא ניתן לזקוף תקופה זו לזכותו של הנאשם משחוא יזם הליכים מרובים נגד הסגרתו לארץ, בהמשך גם אופן התנהלותו של הנאשם בחקירותיו במשטרה הן בחו"ל והן בארץ, ומאחר יותר גם בבית המשפט, תרמו את תרומתם להתמשכות הזמן.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

32. לפיכך, לנוכח מספרן העצום של העבירות אותן ביצע הנאשם לאורך השנים ולאור הוראת סעיף 40(ג) לחוק ולנוכח העובדה כי לא מצאתי כי קיימות נסיבות קולא שיש בהן להטות את הכף לעבר גבולו התחתון של מתחם הענישה, אני סבור כי העונש המתאים לנאשם הוא עונש מאסר לתקופה משמעותית המתקרבת לרף העליון במתחם הענישה.

הפעלת המאסר המותנה

33. ביום 1.7.07 נגזר דינו של הנאשם בת"פ (שלום-חי) 1107/07 לאחר שהורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירות של זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות ושימוש במסמך מזויף. ביהמ"ש דחה את הסדר הטיעון העונשי והטיל על הנאשם "מאסר לתקופה של 18 חודשים מתוכם ירצה הנאשם מאסר בפועל למשך 4 חודשים והיתרה מאסר על תנאי למשך שלוש שנים. התנאי הוא כי הנאשם לא יעבור אחת העבירות מסוג מרמה, סחיטה ועושיק המנויות בפרק י"א, סימן ו' לחוק העונשין, התשל"ז-1977".

לנוכח בקשת הנאשם עיכב בית המשפט את ביצוע גזר הדין עד ליום 15.7.07 על מנת שהנאשם יוכל לשקול עמדתו לעניין עבודות שירות. עיכוב הביצוע הותנה בכך שהנאשם יחתום על ערבות עצמית. כמו כן נאסר על הנאשם לעזוב את הארץ וצווה עליו להפקיד את דרכו עד ליום 2.7.07. עוד נקבע כי בהעדר הפקדה תתבטל ההחלטה על עיכוב ביצוע גזר הדין. בהמשך התברר כי עוד באותו יום בו ניתן גזר הדין עזב הנאשם את הארץ מבלי שחתם על הערבות העצמית. בית המשפט קבע כי לנוכח נסיבות אלו אין הוא נכון לשקול המרת עונש המאסר בעבודות שירות וחתם על פקודת מאסר נגד הנאשם.

34. ב"כ הנאשם טען כי לא ניתן להפעיל את המאסר המותנה שהוטל על הנאשם כיוון ש"הנאשם לא החל לרצות את המאסר בחודש יוני 2007 אלא רק לאחר הסגרתו ביום 31.5.2012, מגיש פסיקה ע.פ 4119/05. לכן לדעתי, לא ביצע העבירות שבהן הורשע בתיק זה בתקופת התנאי. לחילופין היה ויחליט בית המשפט שיש מקום לטענות אלו, ושזה כן חל, שאותם 14 חודשים יהיו בחופף ולא במצטבר."

ב"כ המאשימה בהפנתו לרע"פ 4554/99 שריקי נ' מ"י, וע"פ (ת"א) 71236/06 קולוש נ' מ"י, (ניתן ביום 8.11.2006), ביקש להפעיל את המאסר המותנה בהיות התקופה שבה היה הנאשם בבריחה מעונש המאסר שנגזר עליו בבית משפט השלום בחיפה בת.פ. 1107/07 כתקופת תנאי מצטברת כלשון סעיף 52(ג) לחוק.

דעתי היא שהמאסר המותנה הינו חב הפעלה. אנמק.

35. כאמור, דינו של הנאשם נגזר ביום 1.7.2007 ל--18 חודשי מאסר. מתוך תקופה זו 4 חודשים לריצוי בפועל, והיתרה על תנאי מיום שחרורו ממאסר.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 12-06-26495 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

על פי הוראת סעיף 43 לחוק, עונש מאסר שנגזר הוא לריצוי מיידי, לחלן לשון החוק. : "מי שנדון למאסר תיחשב תקופת מאסרו מיום גזר הדין אם לא הורה בית המשפט הוראה אחרת.... "

לבקשת הנאשם, עוכב ביצוע גזר הדין, קרי: כניסתו לכלא של הנאשם עוכבה עד ליום 15.7.2007. בכפוף להמצאת ערבויות והפקדת דרכון עד ליום 2.7.2007. הנאשם לא הפקיד את הערבויות והדרכון ועזב את הארץ, מה שהביא את בית משפט השלום בחיפה, להורות על ביטול עיכוב ביצוע גזר הדין וביטול השחרור.

36. החלטתו של בית משפט השלום בחיפה להורות על עיכוב ביצוע גזר הדין אין היא אלא החלטה המורה על שחרורו של הנאשם בערובה עד ליום 15.7.2007, שכן על פי הוראת סעיף 43 לחוק, הנאשם היה צריך להיאסר במעמד גזירת דינו.

הוראת סעיף 52(ג) לחוק קובעת כך: **"תקופת התנאי תתחיל ביום מתן גזר הדין ואם הנדון נושא אותו זמן עונש מאסר – ביום שחרורו מן המאסר; אולם תקופה שאסיר נמצא בה מחוץ לבית הסוהר בשל שחרור בערובה מכוח סימן ב' בפרק ג' לחסד"פ (נוסח משולב) התשמ"ב, בשל חופשה מיוחדת, או מכוח סימן 11 לפרק ו', יראו אותה כתקופת תנאי מצטברת לתקופת התנאי שקבע בית המשפט, והכל כשבית המשפט לא הורה אחרת."**

משעזב הנאשם את הארץ ולא הפקיד הערבויות לשחרורו בערובה, מעמדו הינו כמעמד אסיר הנמלט מריצוי עונשו והתקופה שבה היה חופשי עד שנלכד בנסיבות התיק כאן, הופכת לתקופת תנאי מצטברת לתקופת התנאי שקבע בית משפט השלום בחיפה. ראה לענין זה דברי כב' השופט שטרסברג-כהן ברע"פ 4554/99 שריקי נ' מ"י, "לדידי, יש לפרש את הוראת סעיף 52(ג) כך שלגבי מי שנושא בעונש מאסר, תוארך תקופת התנאי לגבי כל מי שעובר עבירה בהיותו אסיר בין אם העבירה נעברה בהיותו בחופשה ובין אם נעברה בתוך כתלי בית הסוהר ותיווסף לה תקופת המאסר. אם לא תאמר כן, יהיה אסיר, שעצם ביצוע העבירות על ידו במהלך תקופת מאסרו, מוסיף להן נופך של חומרה רבה - חסין מהפעלת מאסר על תנאי התלוי ועומד נגדו, אלא אם כן ביצע את העבירה בהיותו בחופשה מן המאסר. פרשנות כזו אינה סבירה, אינה ראויה, אינה מתיישבת עם נוסח החוק ותכליתו מחטיאה את מטרת המאסר על תנאי."

סיטואציה דומה לזו שבפני נדונה בת.פ. (שלום - ב"ש) 32757-01-10, מדינת ישראל נ' סבסטיאן אוסטרובסקי בפני כב' השופט איתי ברסלר-גונן, ניתן ביום 14.10.2010 שם נקבע כי **"התכלית הפרשנית מחייבת לקבוע כי אם נאשם ששחרר בערובה נמצא במסגרת**

תקופת התנאי הסטטוטורית, כי אז, מקל וחומר, נאשם ש"שחרר עצמו שלא כדין", ולא התייצב לתחילת ריצוי עונשו, אף הוא נמצא במסגרת תקופת התנאי הסטטוטורית..

...

סבורני, כי פרשנות תכליתית, אף בדיני עונשין, מחייבת לראות במי שלא התייצב לריצוי עונשו [להבדיל ממי שעונשו מעוכב כדין] כמי שתקופת התנאי הסטטוטורית חלה לגביו, שכן הוא עלול, כפי המקרה שלפנינו, לעבור עבירות נוספות ויש צורך באפקט המרתיע לגביו. לאמור: גם בתקופה שבה הנך נמלט מן החוק, אל לך לבצע עבירות נוספות.

המונח "נושא אותו זמן עונש מאסר כמשמעותו ברישא של סעיף 52(ג) לחוק העונשין, כולל גם את מי שנידון למאסר ויש לקבוע כי מבחינה פרשנית, מי שאמור להתחיל לרצות עונש, הוא אסיר לצורך סעיף 52(ג) לחוק העונשין, וזאת אף אם טרם החל בריצוי בפועל."

37. לא מצאתי כל נסיבה שתצדיק הפעלתו של המאסר המותנה בחופף ולו בחלקו. נהפוך הוא. הנאשם הורשע בשורה ארוכה של עבירות מרמה אותן ביצע בידעו, כי מאסר על תנאי תלוי ועומד נגדו, כאשר העבירות המפעילות בוצעו לאחר שברח מן הארץ ולא ריצה עונש מאסר בפועל שהוטל עליו. המאסר המותנה מת"פ. (חיפה) 1107/07 יופעל אפוא במצטבר לכל עונש מאסר אחר שיוטל עליו כאן.

ה ק נ ס

38. ב"כ המאשימה עתר להטלת קנס בסך של מיליון שקלים – דבר שיביא לידי ביטוי הגנה על הערכים המוגנים בהם פגע הנאשם כמו גם אופיין של העבירות הכלכליות אותן ביצע, שהן מטבען קלות לביצוע אך קשות לאיתור ולתפיסה. ב"כ הנאשם מצדו, עתר להתחשבות במצבו הכלכלי הקשה של הנאשם בקביעת הקנס.

בהתחשב בעובדה כי הנאשם הורשע בקבלתו במרמה של סכום העומד על כ-2.7 מיליון שקלים אינני רואה לנכון לשעות לבקשת הסנגור. מן הראוי כי עבירות שמטרתן כלכלית ושכתוצאה מהן זכה הנאשם במרמה ברווח ניכר כנהנה היחיד, יינתן ביטוי כספי מוחשי בסכום לא מבוטל. אמנם, יש להתחשב במצבו הכלכלי של הנאשם בקביעת הקנס (סעיף 40 לחוק), אולם יש לקחת בחשבון כי הנאשם כאן הפיק רווח כלכלי משמעותי מביצוע העבירות. אם בכל זאת לא מצאתי להטיל על הנאשם קנס גבוה יותר מזה שהוטל בסופו של יום, הרי שעשיתי זאת לאור כוונתי לחייב את הנאשם בתשלום פיצויים ממשיים לנפגעי עבירותיו, וכדי שמקורותיו הכספיים ינוצלו למטרה אחרונה זו.

רכיבים נוספים שאינם עונשיים

פיצוי וחילוט

39. ב"כ המאשימה עתר לפיצוי המתלוננים בסכום המקסימלי ולחילוט שלוש הדירות באוקראינה הרשומות על שם הנאשם. בעוד ב"כ הנאשם ביקש שלא לעשות כן תוך שהדגיש כי עומדת למתלוננים הזכות לתבוע את הנאשם בתביעה אזרחית. עוד טען כי מעבר לשלוש הדירות באוקראינה אין לנאשם דבר.

לא מצאתי לשעות לבקשתו של ב"כ הנאשם. המתלוננים שנפלו קורבן למעשיו של הנאשם ניזוקו נזק כלכלי ברור ומוגדר, כל אחד מהם בסכומים נמוכים מאוד, בנסיבות אלו הימנעות מהטלת פיצוי על הנאשם והפנייתם לגבות ממנו את נזקיהם בתביעות אזרחיות איננה ראויה. בייחוד בשים לב כי הנאשם בחר לקורבנותיו דווקא את אלו שאין הפרוטה מצויה בכיסם ואת מי שהשפה העברית איננה שגורה היטב בפייהם, ולפיכך סביר להניח כי מרביתם כלל לא ינהלו נגדו הליכים אזרחיים לתביעת נזקיהם. באשר לשאלת היכולת הכלכלית של הנאשם, הרי שזו לא מהווה אמת מידה בקביעת פיצוי לקורבנות העבירה (ע"פ 5761/05 מג'דלאוי נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 24.7.06, פסקה ט(2)).

יודגש, כי הפיצוי חל בגין כל אחת מהעבירות שביצע הנאשם ולכן מתייחסת תקרתו. לפיכך, אף כי הסך הכולל של הפיצוי עולה על סכום הפיצוי המירבי הקבוע, הרי שהוא יחולק בין המתלוננים כולם, בהתאם לשיעור נזקיהם (על פי טבלאות א' ו-ב' שבכתב האישום) כך שבסופו של יום הפיצוי שישאר בידו של כל מתלונן רחוק מתקרת הפיצוי המותרת.

40. ב"כ המאשימה ביקש לחלט את שלוש הדירות הרשומות באוקראינה על שם הנאשם מכוח סעיף 21 לחוק איסור הלבנת הון בעוד ב"כ כוחו של הנאשם כמו גם הנאשם עצמו ביקשו להימנע מכך בשים לב לשווין הכלכלי הנמוך ולעובדה כי בשל חילוטן תושלך לרחוב אשת הנאשם החיה באוקראינה.

אין מחלוקת כי הדירות רשומות על שם הנאשם ושייכות לו וכי שווין הינו נמוך ביחס לסכומי המרמה. לא מצאתי כי בנימוקי ההגנה להימנע מחילוט יש משום "נימוקים מיוחדים" המצדיקים הימנעות מהפעלת חובת החילוט בסעיף 21 לחוק איסור הלבנת הון.

41. לאור על האמור לעיל, אני דן את הנאשם לעונשים הבאים:

- א. 10 שנות מאסר לריצוי בפועל שיחשבו לנאשם מיום 1.1.12 ובניכוי תקופות המעצר הבאות: מיום 9.11.11 עד יום 31.5.12 (סה"כ 204 ימי מעצר).
 - ב. אני מפעיל את המאסר המותנה בן 14 החודשים שהוטל בבית משפט השלום בחיפה בת"פ 1107/07 במצטבר לעונש המאסר שהוטל עליו בסעיף א' לעיל.
- סך הכל תעמוד תקופת המאסר לריצוי בפועל על 11 שנות מאסר וחודשיים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 26495-06-12 מדינת ישראל נ' מלכיאל (עציר)

- ג. 18 חודשי מאסר על תנאי והתנאי הוא כי במשך תקופה של שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר לא יעבור הנאשם עבירה מהעבירות בהן הורשע כאן.
- ד. קנס בסך 250,000 שקלים חדשים או 12 חודשי מאסר תמורתם. הקנס ישולם עד ליום 1.9.14.
- ה. פיצוי למתלוננים בסך כולל של 1.5 מיליון שקלים חדשים. הפיצויים יחולקו בין כלל המתלוננים ששמותיהם מופיעים בטבלאות א' ו-ב' שצורפו לכתב האישום, על פי מפתח חלוקה שיכין ב"כ המאשימה ואשר יוגש לאישורו של בית המשפט. הפיצוי ישולם עד ליום 1.6.14.
- ו. אני מורה על חילוט שלוש הדירות הרשומות על שם הנאשם באוקראינה על פי הפירוט המופיע בהודעת המאשימה מיום 7.4.13 "הודעה בדבר תיקון כתב אישום".

זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט העליון

ניתנה והודעה היום כ"ח כסלו תשע"ד, 01/12/2013 במעמד הנוכחים.

ג'ורג' קרא, סגן נשיאה